

Klimat- och
näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Remiss angående Spänning i tillvaron - hur säkrar vi vår framtida elförsörjning SOU 2025 nr 47

Sammanfattning

- LO tillstyrker utredningens förslag om regler vid nyanslutning men är kritiska till att utredningen hänvisar frågan om villkorade avtal till vidare utredning.
- LO anser att utredningen borde ha utrett möjligheterna att förtydliga systemansvaret genom att låta Svenska kraftnät ta över de regionala stamnäten.
- LO tillstyrker utredningens förslag om ökad användning av differenskontrakt men undrar varför den ordinarie prissättningsmodellen till elproducenter inte ifrågasätts mer. Om det krävs statliga prissäkringsavtal för att bygga såväl kärnkraft som havsbaserad vindkraft väcks frågan om den ordinarie prismodellen är ändamålsenlig.
- LO tillstyrker avskaffandet av anvisade avtal.

Övergripande

Utredningen identifierar och beskriver på ett förtjänstfullt sätt en stor del av problemen på elmarknaden.

Utredningens förslag står dock i vissa fall inte i proportion till de problem som identifieras. Man hade på flera områden kunnat gå längre. Nu väljer man i vissa fall att göra mindre justeringar när mer genomgripande förändringar egentligen hade varit nödvändiga.

Nyanslutning och villkorade avtal

LO tillstyrker de förslag om nyanslutning som utredningen lägger fram. För näringslivets utveckling är det av största vikt att ledtiderna till anslutning kortas.

LO bedömer att villkorade avtal kan möjliggöra en effektivare användning av tillgänglig överföringskapacitet och därmed en snabbare anslutning av nya kunder med stora samhällsekonomiska vinster som följd.

Samtidigt som utredningens inriktning är positiv är det en besvikelse att utredningen inte kommer längre än att rekommendera vidare utredning. Energimarknadsinspektionen borde ha givits uppdraget att ta fram system med villkorade avtal för flera år sedan.

Systemansvar

Förutom att kräva bättre samordning mellan nätägare anser LO att utredningen borde analyserat möjligheten att Sverige, likt andra länder i EU, får två istället för tre nivåer i elnätet. Det finns en möjlighet att ett samlat ägarskap av stamnätet och de regionala näten hade underlättat för systemets utveckling. Som utredningen konstaterar är komplexiteten i det samlade systemet mycket hög och det är svårt att via prissignaler och lagstiftning förmå de enskilda aktörerna att agera i hela transmissionssystemets intresse.

Användandet av differenskontrakt i fler fall

LO tillstyrker förslaget om att använda differenskontrakt i fler fall.

Dagens elprismodell och elnät är mycket känslig. Även små förändringar i förutsättningarna får stora konsekvenser på prisbildningen. Genom att ändra gränsdragningen för de svenska elområdena eller genom att justera kapacitetsberäkningar i näten kan staten på ett dramatiskt sätt förändra lönsamheten i enskilda produktionsanläggningar.

Prisgarantier (CfD) för större produktionsanläggningar, exempelvis havsbaserade vindkraftsparker i SE3 och SE4 kan vara ett bra sätt att minska denna osäkerhet.

Särskilt med anledning av regeringens planerade satsningar på stora framtida subventioner till kärnkraften finns en överhängande risk att investeringar i annan elproduktion trängs undan med minskad elproduktion på medellång sikt som följd. Behovet av att stötta annan nyproduktion växer därmed.

Även i denna fråga finns dock en risk att utredningens lösningsförslag inte står i proportion till identifierade problemet. Dagens elprissättningsmodell har många fördelar men förefaller problematisk när det gäller att skapa förutsägbarhet för nyinvesteringar. Utredningens förslag om en ökad användning av differenskontrakt är ett sätt att lappa och laga den ordinarie elprismodellens brister. Men om den vanliga prissättningsmodellen gentemot producenterna varken fungerar för havsvindsparker eller kärnkraft – motiverar den då inte en större omprövning?

Prissättning av systemnyttor

LO tillstyrker utredningens generella inriktning om att ersätta aktörer för fler definierade systemnyttor.

Avskaffa systemet med anvisade avtal

LO tillstyrker förslaget om att avskaffa modellen med anvisade avtal som resulterat i onödigt höga priser för många kunder.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Peter Gerlach
Handläggare